

Slutrapport för Läsrörelsen i skolan

Innehåll

Varför Läsrörelsen i skolan?

Hur planerades kampanjen?

Hur förverkligades kampanjen?

Skolevenemangen

Verkstäderna

Författarbesöken

Läsagenterna

Läsutmaningen

Hur lyckades det?

Feedback från elever

Feedback från lärare

Feedback från läsambassadörer

Feedback från författare

Feedback från bibliotek

Vad lärde vi oss?

Läsglädje

Hinder för läsning

Till slut

Varför Läsrörelsen i skolan?

Kampanjen Läsrörelsen i skolan ökade riksomfattande läsglädjen i skolorna. Kampanjen erbjöd möjligheter att prova på ett brett spektrum sätt att tända läsgnistan, som konstaterats vara motiverande, men inte tidigare kunnat förverkligas i den här utsträckningen: högläsning, funktionalitet, förebilder, boktips, rätt sorts böcker och möten med författare. Skolorna erbjöds läsevenemang, verkstäder, författarbesök, bokgåvor, inspirerande läsutmaningar och lektionsinnehåll.

Målsättningen för kampanjen var att skapa synlighet för läsning samt lärares och andra proffs' arbete, att motivera barn att läsa och att skapa bestående strukturer för att stöda läsning. Kampanjen strävade till bred synlighet och tillgänglighet samt en positiv förändring av attityder gentemot läsning i skolan och på fritiden.

Det fanns ett tydligt behov för kampanjen, 800 skolor ansökte om att få delta. Genom ansökningarna fick vi också viktig information om skolornas behov, om hindren för läsning och vad man i skolorna gör för att uppmuntra till läsning. 200 skolor runt om i Finland från Pargas till Sodankylä fick delta i kampanjen.

Läsrörelsen i skolan är den inledande kampanjen för den nationella Läsrörelsen. Bakgrunden till Läsrörelsen är det nationella läskunnighetsforumet, som tillsattes 31.10.2017 av minister Sanni Grahn-Laasonen. Orsaken var en oro för nedgången av läskunnigheten och läslusten samt ojämställdhet inom läskunnigheten. Med hjälp av läskunnighetsforumet ville man försäkra sig om att varje barn och ungdom, oberoende av sin bakgrund och sina egenskaper, får en mångsidig läskunnighet för att klara sig i livet.

Läskunnighetsforumet skapade riktlinjer, som under de kommande åren kan följas för att utveckla läskunnigheten och läslusten, samt grundade Läsrörelsen. Läsrörelsen skulle startas fartfyllt med en bred synlighets- och motivationskampanj, som Läscentrum fick i uppgift att förverkliga.

Kampanjen tillämpade delvis Läsrörelsens riktlinjer nr. 1:

Inspirerade barn och ungdomar att läsa

Erbjöd modeller för involverande läsning

Uppmuntrade förebilder uppskattade av barn och ungdomar att berätta om sin egen läshobby och läsningens betydelse

Stödde läslusten på involverande sätt

Stödde barn och ungdomar i att själva skapa text

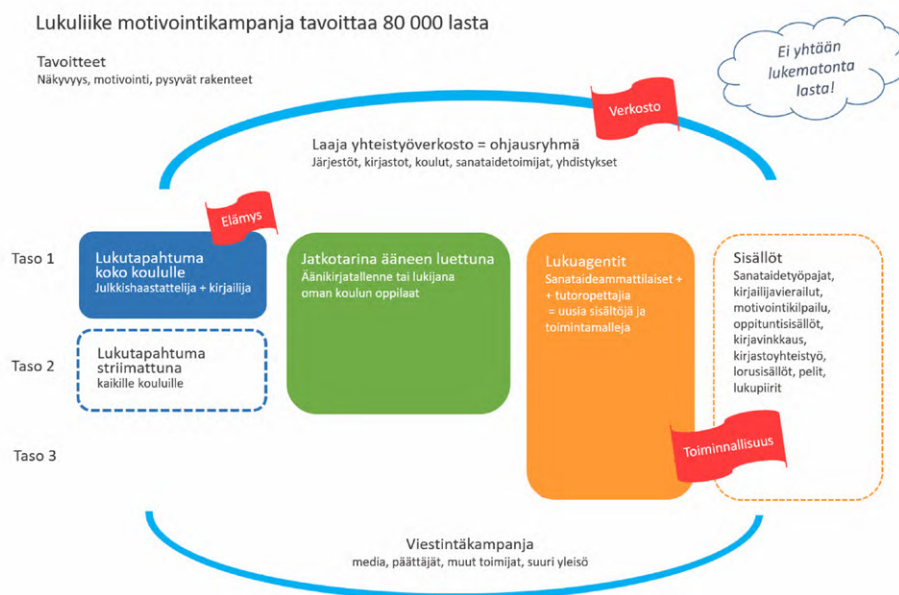

Hur planerades kampanjen?

Kampanjen skapades från första början genom samarbete inom ett brett nätverk, även om helhetsansvaret för planeringen och förverkligandet låg hos Läscentrum. Läscentrum bjöd in en styrgrupp för att stöda planeringen av kampanjen. Styrgruppen bestod av centrala organisationer inom undervisningsbranschen, representanter för litteraturorganisationer, proffs inom ordkonst och boktips, forskare samt representanter för ministeriet och Utbildningsstyrelsen.

Vi ville bygga upp kampanjen så, att den verkligen tjänade skolorna, och därför var det oerhört viktigt att få både klasslärarnas och ämneslärarnas åsikter om innehåll och evenemang som passade skolans vardag. För att projektets verkningar skulle vara så långsiktiga som möjligt, deltog även representanter från Utbildningsstyrelsen samt Undervisnings- och kulturministeriet i styrgruppens arbete. Inom projektet strävade man till att skapa fortlöpande samarbete mellan olika aktörer.

Läscentrum lade upp en plan i samarbete med lärare och proffs inom ordkonst:

Hur förverkligades kampanjen?

Öppenhet och samarbete var ledord i förverkligandet. I samband med varje skolevenemang informerades de lokala samarbetsparterna, bl.a. bibliotek och lokal media. Många bibliotek deltog ivrigt och genom lokal media fick kampanjen synlighet på många orter.

Då kampanjen startat, bjöd Läscentrum in många aktörer från olika områden. Bland andra Finlands Näringsliv EK ville stöda barnens läsning och donerade sina julkortspengar till kampanjens förfogande. De uppmuntrade sina medlemsföretag att göra likadant på deras egna orter.

Kampanjen Läsrörelsen i skolan omfattade hela Finland. Större evenemang, författarbesök och verkstäder ordnades i 220 skolor på närmare 200 orter. Det nordligaste evenemanget ordnades i Sodankylä och det sydligaste på Kimitoön. Ett virtuellt besök nådde elever ända i St. Petersburgs finska skola.

Evenemangen var oftast riktade till hela skolan, och 20 000 elever deltog i dem. 40 ordkonstskolor eller andra proffs inom litteratur drog 95 ordkonstverkstäder, som nådde 2400 elever. Under författarbesöken mötte författarna 7000 elever.

Projektets tillgänglighet grundade sig på aktiv och regelbunden kommunikation med skolorna och lärarna. Ca 3500 lärare fick regelbundet ett nyhetsbrev. Lärarna fick ta emot tips och information om kampanjen varannan vecka.

Inför skolevenemangen och efter dem uppmuntrades eleverna att bekanta sig med författarnas verk på olika sätt. Uppgiftsbanken på Läsrörelsen i skolan -webbsidorna (www.lukuliikekoulussa.fi/sv) gav stöd på den här punkten. Äidinkielen opettajain liitto (modersmålläraarnas förbund) och Suomen luokanopettajat ry (Finlands klasslärare rf) producerade lektionstips och -innehåll för uppgiftsbanken. Utöver det länkade uppgiftsbanken till innehåll på ett flertal samarbetspartners hemsidor, bl.a. Kirjasampo, Inläring av multilitteracitet med glädje - utvecklingsprogrammet, Läsveckan, Läsloppet och många fler. Uppgiftsbanken har under kampanjen haft nästan 6000 besök.

Kampanjen fick mycket synlighet speciellt i evenemangsorternas medier. Lokal media fick i förväg pressmeddelanden om evenemangen och utöver det aktiverades bibliotek och bokaffärer till samarbete. Det publicerades nästan 200 tidnings- eller nätartiklar, 10 radiointervjuer, 5 tv-framträdanden, bl.a. Aamu-tv, Huomenta Suomi samt Lotto resultatsändingen, som sågs av en halv miljon finländare.

Läsrörelsen i skolan syntes också i sociala medier. Kändisar, författare och skolor berättade på sina egna konton om sitt deltagande. Youtube-videon som behandlar Miklus läsande och Läsrörelsen har setts 107 000 gånger. Via sociala medier nådde vi sammanlagt 110 000 twitter-användare, över 150 000 Facebook-användare samt över 250 000 Instagram-användare via våra egna och av projektet anlitade förebilders inlägg.

En del av Läsrörelsens skolevenemang streamades av Bibliotekskanalen och videoinspelningarna fördes in i Läsrörelsens videogalleri, där alla kan se dem. Bibliotekskanalen gjorde också kortare filmklipp av skolevenemangens kändisar och författare, och utöver det publicerades annat läsinspirerande material i galleriet. Det finns 26 filmklipp i Läsrörelsens videogalleri. Filmklipp, som Bibliotekskanalen gjorde inkom för kampanjen, har setts 4626 gånger.

Författare Roope Lipasi, skådespelare Terhi Suorlahti och producent Petra Forstén under skolevenemanget i Kankaanpää. Foto: Kankaanpää stad

Evenemangen hade en central roll i Läsrörelsen i skolan -kampanjen. Skolevenemang ordnades i 40 skolor på 33 orter. Sex evenemang ordnades i svenska skolor. 16 för ungdomar bekanta förebilder valdes från olika branscher för att delta i kampanjen. Under skolevenemangen berättade föbilderna, eller läsambassadörerna, om läsandets betydelse i deras liv och arbete, och skolorna fick i förväg brev, där lärarna uppmanades att efter evenemanget diskutera vilken roll läsning haft i föbildens liv.

"Det var roligt att märka, att det finns människor som bryr sig om läsning", flicka, åk 6

På skolevenemangen uppträdde youtuber-sångaren Tuure Boelius, Helsingin Sanomats producent för barnnyheter Fanny Fröman, programledaren Jonathan "Jontti" Granbacka, youtubern Kalenterikarju alias Mikko Toiviainen, sportredaktören Antti Koivukangas, basketspelaren Tuukka Kotti, skådespelaren Samuel Kujala, skådespelaren Monika Lindeman, youtubern Miklu, serietecknaren Milla Paloniemi, innebandyspelaren och världsmästaren Jussi Piha, sångaren Tika Sevón Liljegren, rapparen Stepa alias Joni Stenberg, skådespelaren Terhi Suorlahti, skådespelaren Alina Tomnikov och bobollsspelaren Jere Vikström.

"Jag fattade, att idrottare också läser", pojke, åk 9

I skolornas ansökningar önskade lärarna att de skulle få hjälp med att främja läsning av elevernas förebilder. De mest önskade föbilderna var youtubers och kända tv-karakterer, som Tanhupallo från Putous-programmet. Också republikens president Sauli Niinistö stod högt på önskelistan.

Utöver föbilderna besökte skolevenemangen av 17 författare, som valdes på basen av skolornas önskemål. Dessutom tog vi skolornas geografiska läge i beaktande, så att författare från olika delar av Finland besökte skolevenemangen. Kampanjens stjärnförfattare var Magdalena Hai, Roope Lipasti, Salla Simukka, Siri Kolu, Jyri Paretskoi, Karin Erlandsson, Eva Frantz, Malin Klingenberg, Tatu Kokko, Tuija Lehtinen, Riina Mattila, Kreetta Onkeli, Jii Roikonen, Annika Sandelin, Esko-Pekka Tiitinen och Kalle Veirto.

Under evenemangen berättade stjärnförfattarna och kändisarna, som fungerade som läsambassadörer, om läsning, skrivande och litteratur. Efter gästernas framföranden fick skolornas elever ställa frågor kring ämnet. I många skolor kom det massvis med frågor. Eleverna var speciellt intresserade av hurdana böcker gästerna tycker om att läsa och var författarna hittar idéer för sina böcker. Det kom också många andra frågor om författaryrket, som eleverna tycker är intressant, men inte känner till så väl. Feedbacken från evenemangen var oftast positiv.

Till skolorna skickade vi bokpaket, som innehöll tips om hur man kunde bekanta sig med stjärnförfattarnas verk innan evenemanget. Instruktionerna betonade bl.a. högläsning.

I de inlägg, som författarna och föbilderna gjort på sociala medier under kampanjen, kan man tydligt se hur viktig de tycker kampanjen är. Till exempel basketspelaren Tuukka Kotti skriver följande: "Igår talade vi om läsningens vikt för barn i Forssa. Låt oss komma ihåg att alltid hitta tid för läsning." Sångaren Tika Sevón Liljegren och innebandyspelaren Jussi Piha skrev att de var nervösa inför evenemanget. Enligt Jussi Piha var det ändå "så sjutton roligt då man kom igång och enligt feedbacken gick det bra".

Förebildernas uppdateringar talar om en iver och motivation, samt en vilja att göra liknande arbete även i framtiden, som i skådespelare Monika Lindemans Instagram-inlägg: "Tack @lukukeskus för en fantastisk kampanj! Idag var vi på Korvenkylä skola och det här är mitt sista gig i vår! Hoppas kampanjen fortsätter och man får möjligheten att tala för en viktig sak också i framtiden! Underbara barn och ungdomar, inspirerande lärare och fina skolor runt om i Finland".

Tuure Boelius och producent Petra Forsten i Ode. Foto: Otto Helkama

Kampanjens avslutningsevenemang "Världens härligaste klassresa" ordnades i Ode-biblioteket 22.5.2019.

Skolevenemangens producent Petra Forstén berättar om sina erfarenheter:

Hösten 2018. Vi går igenom över 800 ansökningar till kampanjen Läsrörelsen i skolan och väljer ut de 40 lyckliga skolorna, som kommer att få ett skolevenemang. Kampanjen anknyter till Undervisningsministeriets riksomfattande Läsrörelsen-projekt och skolevenemangen utgör bara en bråkdel av projektet, även om de har en synlig roll i och med de välkända och önskade förebilderna, som kommer att delta utöver författargästerna.

Evenemangsskolorna finns på 33 olika orter och jag kommer under våren att träffa tusentals barn och ungdomar, besöka över 20 skolor, resa hundratals kilometer, spendera tid på tåg, bussar, flygplan, träffa författare och kända förebilder, se deras och skolornas vardag, och den enorma mängden arbete som skolorna redan gör för läsning.

Jag har sedan det första skolevenemanget bett eleverna ge feedback om evenemanget och dess eventuella betydelse för läsning genast efter evenemanget i skolan. Nästan alla elever tycker att förebildernas och författarnas besök i skolan har en betydelse och elevernas ögon strålar av iver och aha-upplevelser: också den där idrottaren läser, läsning kan skapa gemenskap, då man kan tipsa kompisarna om böcker.

Samtidigt väller realismen över idealisten under skolevenemangen: i många skolor befinner man sig nära bristningsgränsen, då lärarna skapar en massa olika läsjippon trots brist på resurser, problem med inomhusluften eller småorternas geografiska utmaningar.

Ändå strålar lärarnas och elevernas ansikten av glädje och belåtenhet, även stolthet över att den egna skolan blivit utvald bland så många sökande. Före evenemanget fylls skolans festsal av ett energiskt svärmande, lärarna för in sina klasser en efter en. Salen vibrerar av kittlande spänning och lovande tissel.

Jag upplever en enorm tacksamhet över att få delta i att främja en sak, som är viktig också för mig själv – barns och ungdomars läsning och läslust – tillsammans med fina och inspirerande människor. Jag börjar fatta, att det viktigaste är att få fram barnens och ungdomarnas egen röst under evenemangen och att de upplever att de på riktigt kan påverka och på så sätt bli hörda och sedda, var och en som sig själva.

Jag bär runt mikrofonen från barn till barn, då det är dags för frågorna under evenemanget. Det lyfts upp fler händer än jag vågar önska. Lågstadie-eleverna är ivrigast på att ställa spontana frågor utöver de frågor man förberett tillsammans i skolorna.

Jag får frågan om hur skolorna och orterna skiljer sig från varandra på olika håll i Finland. I varje skola vi besöker ser vi en anda av samhörighet. Även om eleverna i vissa skolor är mer öppna och vågar ställa fler frågor om läsning och skrivande till våra gäster, så minns jag starkast känslan som växer för varje besök: känslan av vad sann växelverkan kan vara och hur länge ett sådant här en timmes evenemang kan påverka många barns och ungdomars liv.

Verkstäderna

"En frisk fläkt i klassen, fick oss att tänka på ord, läsning och skrivande ur ett annat perspektiv." lärare i åk 3

Det ordnades 95 verkstäder på 50 olika orter. Verkstäderna drogs bland andra av ordkonstskolor och -föreningar samt kulturkollektiv, som Helsingin sanataidekoulu, Jyväskylän kansalaisopiston sanataidekoulu, Kulttuurikollektiivi Silta från Seinäjoki, Sanaratat ry från Joensuu, Sanataidekoulu Aapeli från Kuopio, Sanataidekoulu Kratti från Åbo, Sanataideyhdistys Yöstäjä från Tammerfors, Satakunnan sanataideyhdistys Skriivari, Valveen sanataidekoulu från Uleåborg och Vantaan sanataidekoulu. Även ordkonstledare Virpi Peitso medverkade.

Konstnärer och författare drog också verkstäder med olika teman. Sådana var författaren Anders Vacklins sci-fi-verkstad, Atomirootta-bandets Mikko Sarjanens och redaktör Aleksis Salusjärvis Sanat haltuun (Erövra orden) -verkstad, Riikka Ala-Harjas Kahden perheen Ebba (Två familjers Ebba) -verkstad samt rapparen Paleface och författaren Kaisa Happonens Revi se (Riv det) -verkstad. Det ordnades även Citynomadi-spelverkstäder.

Suomen sanataideopetuksen seura koordinerade helheten, vars bärande idé var att få in ordkonstens innehåll och medel i skolornas vardag. Information om verkstädernas innehåll och pedagogiska målsättningar samlades in genom en omfattande enkät, som alla verkstadsledare utom en svarade på. På basen av verkstädernas innehåll kommer det senare att produceras ett uppgiftsmaterial kring ordkonst. Nästan alla ordkonstskolor och -föreningar kommer att delta i framställningen av materialet.

Verkstädernas innehåll planerades på basen av skolornas önskemål. Man fick bekanta sig dels med grunderna i kreativt skrivande, som att skapa karaktärer och strukturera en berättelse, och dels med konstpedagogiska innehåll och inlärningsätt, som ordkonstlärarna själva utvecklat.

Verkstäderna innehöll uppgifter som baserade sig mångsidigt på ordkonstens olika grenar, bland annat mytologi, rymdforskning, poesismakprov och poesiselfies, övningar i dialog och framställning, boktipsexperiment, rap och deckarskrivande. Som en röd tråd genom helheten gick tanken om att kombinera läskunnighet och skrivande: hur böcker inspirerar till att uttrycka sig själv och hur man genom skrivandet kan hitta nya stigar till läsning.

Ordkonstlärarnas egna upplevelser och feedbacken från verkstäderna var mycket positiva. Stämningen beskrevs som ivrig och mottaglig, och eleverna upplevde att de lärt sig något nytt. Många klasser planerade att fortsätta utforska ämnet, och speciellt lärarna berättade att de fått konkreta idéer för sin egen undervisning. Den enda kritiska feedbacken gällde verkstädernas längd och antal: två lektioner kändes speciellt i högstadiet som en alltför kort tid att sätta sig in i ett nytt ämne. Alla ordkonstlärare och skolor önskade sig också fler verkstäder.

Författarbesöken

"Författaren berättade på ett intressant sätt om hur hen blev författare. Hen betonade läsningens betydelse under olika skeden av sitt liv. Författaren lyckades väcka elevernas intresse och sjätteklassisterna lyssnade knäpptysta på författaren", Lågstadielärare, Puistokadun päiväkotikoulu

Författaren Timo Parvela samt Maukka och Väykkä på ett skolevenemang. Foto: Pekka Lehmuskallio

Läscentrums författarbesök stärker bevisligen läslusten och har varit en del av Läscentrums basverksamhet i decennier. Under projektet Läsrörelsen i skolan gjordes nästan 80 besök. 61 författare besökte grundskolor runt om i Finland. I planeringen av författarbesöken beaktades speciellt sådana skolor, som till exempel på grund av geografiska orsaker sällan får författare på besök. I valet av författargäster sökte vi speciellt författare i skolornas omnejd.

Under författarbesöken berättade författarna om författaryrket, om skrivandet, om betydelsen av läsning och om sina egna böcker. Författarbesöken inom Läsrörelsen i skolan omfattade flera områden inom litteratur: utöver skönlitterära författare besöktes skolorna av facklitterära författare, manusförfattare, översättare, serietidningsförfattare och illustratörer. Författarbesöken ordnades, beroende på skola och åldersgrupp, antingen för en klass eller till och med för hela skolan.

Läsagenterna

"Vi har under våren haft en fenomenperiod på en elevs initiativ i vår klass. Hen ville starta ett bibliotek i vår klass så att de böcker vi lånade från stadsbiblioteket kunde cirkulera i klassen under lånetiden. Bibliotekets grundare började sedan be arbetare till bibliotekets olika arbetsuppgifter. Till en början bestod biblioteket av ett bord och skylten "Klass 3A:s bibliotek" och nu, flera månader efter idéen, firar vi inrigningen av klass 3A:s bibliotek." lärare i åk 3

Skolorna uppmuntrades till läsagentverksamhet för att stöda främjandet av läsning. Läsagenten i varje skola svarade för skolans läsaktivitet under vårterminen 2019. Agenten såg till att man läste böcker och utförde olika uppgifter och utmaningar som uppmuntrade till läsning under årets lopp. Läsagenten höll kontakt med lokala aktörer, som bibliotek.

Läsagenten kunde vara en elev, en grupp eller en hel klass. De mest aktiva läsagenterna kunde ansöka om ekonomiskt stöd för sin verksamhet. På Läsrörelsen i skolan -webbsidorna fick man ta del av tips till läsagenterna och till samarbete mellan skola och bibliotek. Tipsen samlades in från skolornas ansökningar. Sex läsagenter ansökte om ekonomiskt stöd.

Under läsåret startade läsagenterna ett nytt skolbibliotek, tog med andra elever för att sköta biblioteket, instruerade elever i att planera en egen bok, organiserade ett litteraturevenemang för hela skolan, läste en fortlöpande berättelse på morgonsamlingar, deltog i en lästävling med eleverna och presenterade sina favoritböcker, läste klassiker högt för elever, skaffade böcker till skolbiblioteket, organiserade en bokutställning tillsammans med andra elever, gav boktips samt delade ut material och tips till lärarna för att öka läslusten.

En av läsagenterna tyckte att verksamhetens största framgång varit att lästemat fortsätter i skolan även nästa läsår. En annan läsagent planerar för följande läsår en boktipskiosk, där små läsagenter betjänar och delar ut boktips.

Läsutmaningen

Barnboksinstitutet länkade Läsrörelsen i skolan -kampanjens läsutmaning till sitt eget Lastenkirjat esiin! (Fram med barnböckerna!) -projekt. Utmaningen gällde från februari till maj och gick ut på att hjälpa läsarna hitta intressanta böcker och skapa gemenskap i läsningen. Utmaningen välkomnades med entusiasm i skolor och bibliotek, där den fick mycket synlighet runt om i Finland.

Utmaningen var en sorts läsbingo, där man läste böcker, fyllde i bingon och varje månad erbjöd en uppgift i anknytning till böckerna. Man kunde delta antingen självständigt eller som ett team. Böckerna fick man välja fritt och det fanns tipslistor som stöd för valet. Uppgifterna dök upp på webbsidorna varje månad. Alla öppnade månadsutmaningar kunde slutföras fram till slutet av maj 2019.

Utmaningen var uppdelad enligt följande målgrupper: småbarnsfamiljer, barn, ungdomar och vuxna. Som exempel innehöll småbarnsfamiljernas månadsbingo följande teman: februari – vinter, mars – vardag, april – saga och maj – sommar. I sociala medier kunde man dela bilder på utförandet av utmaningen med hashtag #lukuliikehaaste.

Sidan lukuliikekoulussa.fi/lukuhaaste hade över 7000 besökare. Genom att anmäla sig kunde man delta i en utlottning och beställa månadsutmaningarna direkt till sin e-post, men det var inte obligatoriskt. Det var 100 som deltog i utlottningen, främst skolklasser. Som pris erbjöd Läsrörelsen i skolan verkstäder och författarbesök. Utmaningen nådde speciellt väl skolorna och via biblioteken också barnfamiljerna. Det skulle ha krävts ännu mer informationsarbete för att nå också andra målgrupper i en större utsträckning.

Läsutmaningen fortsätter i höst, då Barnboksinstitutet igen ordnar en motsvarande utmaning i samarbete med Läsrörelsen och Lastenkirjat esiin -projektet. Alla utmaningar kommer då att finnas i Lukemo-portalen, där man också hittar materialen för vårens utmaning. Efter att den egentliga utmaningen tagit slut, kan både vårens och höstens material användas till exempel som lektionsinnehåll.

Hur lyckades det?

Feedback från elever

I samband med Läsrörelsen i skolan -skolevenemangen intervjuade vi över hundra elever. Vi frågade vad eleverna tyckte om evenemanget, bland annat vad de gillade och vad de hade gjort annorlunda. Vi frågade också om elevernas egna läsvanor och hur mycket och hur de läser i skolan.

"Helt bästa dagen!", pojke, åk 4

Så gott som alla svar var positiva. Evenemangen beskrevs som roliga, trevliga och intressanta. Eleverna tyckte det var fint att se och lyssna på författarna och förebilderna:

"Gästernas egna erfarenheter påminde mig om att det är viktigt att läsa. Det var roligt när författaren läste högt ur sin bok", flicka, åk 8.

En flicka i femte klassen fick bland annat upp ögonen för nyttan med läsning. Hon lärde sig, att läsning utvidgar ordförrådet, vilket hjälper inlevelsen. En pojke i femte klassen konstaterade att evenemanget ändrat hans inställning till läsning:

"Läsning är nyttigt med tanke på livet", pojke, åk 5.

Eleverna hittade väldigt lite de ville korrigerade i evenemangen. Eleverna tyckte att gästerna var bra och intressanta och att evenemangens längd var lämplig. Endast en av de intervjuade, en flicka på sjätte klassen, tyckte att evenemanget kunde ha varit kortare.

Timo Parvela och Maukka och Väykkä Sagokonsert
Foto: Pekka Lehmuskallio

"Tack vare evenemanget kom jag ihåg att man också kan läsa och inte bara titta på skärmen", pojke, åk 6.

"Jag tycker jättemycket om att skriva och har skrivit en bok, så det här gav mig jättemycket tips och inspiration för skrivandet", flicka, åk 8.

Läsvanorna bland de intervjuade eleverna varierade väldigt mycket – en del läste mycket, andra inte alls. Evenemanget ändrade ändå elevernas inställning till läsning, och många intervjuade berättade att evenemanget inspirerade dem till att läsa mer. Pojkar som sysslade med idrott verkade till exempel inspireras av idrottande förebilder: *"Det var intressant att höra, att också idrottare läser under spelresor. Jag fattade att läsning lugnar ner en och sedan kan man koncentrera sig bättre", pojke, åk 8.*

Eleverna berättade att man i skolorna läser ganska mycket till exempel för olika läsdiplom. Oftast fick eleverna själva välja vilken bok de ville läsa, men läraren kunde bestämma vilken genre boken skulle representera.

Eleverna var enhälliga om att det borde ordnas mer liknande evenemang som Läsrörelsen i skolan - evenemangen. *"Joo, mer sånt här, jag kom på att jag bra kunde läsa mer", flicka, åk 7.*

Feedback från lärare

"Läsrörelsen i skolan -kampanjen inspirerade elever och lärare i de skolor där evenemangen ordnades. Läsrörelsen i skolan är en lysande slogan, som det lönar sig att upprätthålla under kommande år. Det tar flera år att förvandla kampanjens namn till verklighet och det behövs mer arbete för att etablera förändringen. Bibliotekens roll kan inte betonas nog för framgången av en sådan här kampanj.

Lärarna behöver konkreta tips och färdiga modeller som stöd för sitt arbete. Uppgiftsbanken fungerar som ett sådant stöd. Webbssidorna borde bara bli mer allmänt kända, så man skulle hitta dem lättare.

I vår egen skola tog vi i bruk ett månatligt "Hela Onni läser"-evenemang. Vi strävade till att få alla i Onnihuset (allaktivitetshuset) att läsa samtidigt: städare, husvärd, dagiset, förskolan, eleverna och lärarna.

Läscentrums personal har lyckats i kampanjen. De har jobbat hårt och de har haft lysande idéer att förverkliga."
Medlem i kampanjens styrgrupp Tia Ukkola, Suomen luokanopettajat ry.

"Läsrörelsen i skolan -kampanjen var en inspirerande start för Läsrörelsen. Skolorna har en central roll i att väcka och utveckla läskunnigheten och läslusten, så det var naturligt att Läsrörelsens evenemang startade så spektakulärt just i skolorna runt om i landet. Lokal media uppmärksammade evenemangen väl, så den riksomfattande synligheten var god. Konceptet för Läsrörelsen i skolan -projektet var mångsidigt och välfungerande. Härifrån är det bra att fortsätta."
Medlem i kampanjens styrgrupp Sari Hyytiäinen, Äidinkielen opettajien liitto.

"Evenemanget var inspirerande och engagerande. Eleverna talade ännu flera veckor efter evenemanget om dess innehåll. De tyckte det var jätteroligt att ta emot gäster i skolan, och de tyckte båda gästerna var trevliga."
Lägstadielärare, Lukkarin koulu

Lärarna var i huvudsak väldigt nöjda med Läsrörelsen i skolan -skolevenemangen, verkstäderna och författarbesöken. Lärarna ansåg för det mesta att arrangemangen och verkställandet av evenemangen var lovvärda eller minst sagt goda: *"Allt lyckades perfekt. Gästerna var toppen."* Alla lärare som gav feedback tyckte att motsvarande evenemang är viktiga och att det i framtiden borde ordnas fler sådana.

Bedöm hur lyckat evenemanget var: bra, måttligt, utmärkt

Arvioi tapahtuman onnistumista

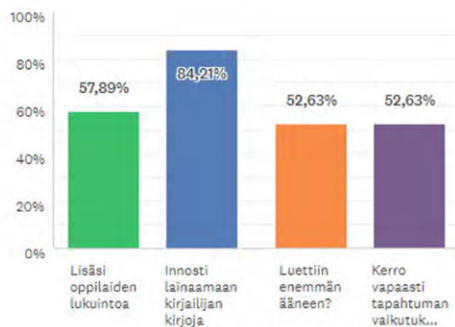
Answered: 20 Skipped: 0

"Ett helt fantastiskt och inspirerande evenemang. Främjar och inspirerar till läsning. Hoppas det också i framtiden kommer motsvarande kampanjer." – Lågstadie lärare, Vuoreksen koulu

På svenska: Vilka effekter hade evenemanget?

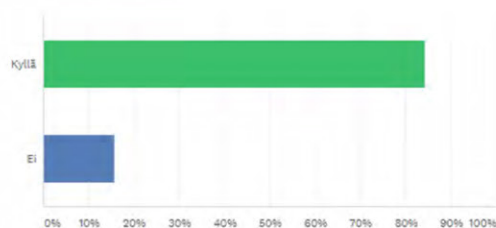
Millaisia vaikutuksia tapahtumalla oli?

Tack vare kampanjen Läsrörelsen i skolan har vi läst mer i skolan det här läsåret.

Lukuliike koulussa -kampanjan innostamana koulussamme on tänä lukuvuonna luettu enemmän.

Answered: 19 Skipped: 1

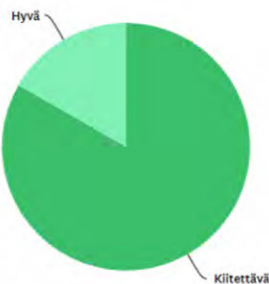

Lärarnas bedömning av författarbesöken

"Författarbesöket var toppen!" lärare i åk 1 och 2

Arvio vierailun onnistumista ja kirjailijan esiintymistä

Answered: 36 Skipped: 0

Författarbesöken lyckades utmärkt och fick lovvärda och goda vitsord av lärarna. Författarna berättade bland annat om sin karriär och presenterade sina verk: "Författaren fick eleverna att bli intresserade av sina böcker genom ett inspirerande framförande. Hen talade också om böcker och läsning på ett allmänt plan", högstadielärare Tuusniemen yhtenäiskoulu. En del författare läste också högt. Författarbesöken påverkade elevernas läs- och skrivlust och de inspirerade eleverna till att låna författarens böcker eller andra böcker kring samma ämne från biblioteket.

"Läsrörelsen i skolan -kampanjen har haft en stor betydelse i att väcka läslusten. Det är bra att saken får synlighet på ett riksomfattande plan och att det produceras material, som lärarna har lätt att använda i litteraturundervisningen. Dessutom är betydelsen av besöken i skolan anmärkningsvärd!" lärare i åk 3, Kulomäen koulu

"Läsrörelsen i skolan -kampanjen har fört med sig nya verksamhetsmodeller. Vi har till exempel en läsrast varje vecka. De flesta klasserna avlägger läsdiplom. Läsningens betydelse kan aldrig överskattas." lärare i åk 4

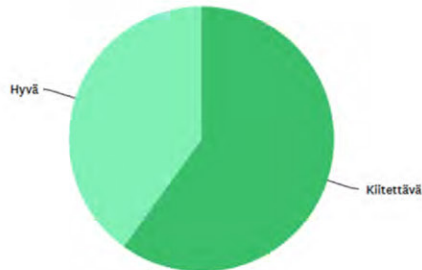
"Fint, att det finns färdigt material som är lätt att använda för att främja saken. Barnen blir inspirerade, när vi gör olika sorts saker." lärare i åk 1-3

Lärarnas bedömning av verkstäderna

"Ledaren var inspirerande, infallsvinkeln till poesi var ny och inspirerande, programmet var välanpassat för åldersgruppen och alla kunde delta aktivt, även om man inte var så begåvad i modersmål." lärare i åk 5

Arvioi työpajan onnistumista

Answered: 10 Skipped: 0

Enligt lärarna fungerade verkstäderna väl och eleverna deltog ivrigt, då den inledande nervositeten släppt: *"Ledarna lyckades engagera ungdomarna och uppmuntrade dem att diskutera."* Verkstäderna innehöll bland annat egen textproduktion, grupparbeten och diskussion.

"Eleverna deltog ivrigt och man märkte att de gillade både att planera och att skriva. Stämningen var inspirerande och verkstaden var väl planerad och förverkligad. Verkstaden gav också goda idéer till min egen undervisning," lågstadielärare, Taavetin koulu.

Verkstäderna påverkade speciellt elevernas skrivlust, men i vissa fall även läslust. Verkstäderna fick ett positivt bemötande.

"Många insåg, att endast den egna fantasin satte gränser för skapandet av en karaktär i en berättelse," högstadielärare, Kihniön yhtenäiskoulu.

Feedback från läsambassadörer

"Jag deltog i kampanjen med stor iver! Jag upplever att Läsrörelsen främjar en viktig sak och jag ville utan vidare vara med om att uppmuntra ungdomar att läsa." — Monika Lindeman, skådespelare i Salatut elämät -tv-serien

Förebilderna som svarade på feedback-enkäten berättade att de gärna deltog i Läsrörelsen i skolan -kampanjen. De tyckte att läsning, och därigenom kampanjen, var ytterst viktiga.

"Jag blev inspirerad! Jag uppmuntrar gärna barn att göra bra saker via mitt jobb. Läsning tycker jag också själv är viktigt." — Terhi Suorlahti, skådespelare i Putous-tv-serien

Förebilderna upplevde att kampanjen arrangerats på ett bra och fungerande sätt. Koordineringen av evenemangen lovordades. Förebilderna berättade att de gärna uppmuntrat eleverna att läsa och hoppades kunna göra det även i framtiden.

"Tack, för att jag fick vara med. Evenemanget var välorganiserat och det var en glädje att delta." — Jussi Piha, världsmästare i innebandy

Feedback från författare

Författarna upplevde att Läsrörelsen i skolan -skolevenemangen skilde sig anmärkningsvärt från vanliga författarbesök. Den största skillnaden var, att författaren under skolevenemangen uppträdde tillsammans med en läsambassadör. De flesta författarna tyckte att detta var välkommen omväxling och ansåg att man på det här sättet bättre kunde uppmuntra eleverna att läsa, då man hade två perspektiv.

"Det var jätteroligt att ha en sk. kändisidol med sig och tala för läsning. Det höjer läsningens värde i barnens ögon" — Tatu Kokko. Författarna tyckte att kombinerandet av en känd förebild och en författare mestadels fungerade väl.

"Det var oerhört viktigt, att 'kändisgästerna' läste på riktigt och tyckte att läsning är viktigt (och inte endast deltog som betalda ansikten). Tex. Miklu fick säkert många ungdomar att åtminstone överväga läsning enbart med sin egen entusiasm och sitt eget exempel." — Magdalena Hai

Tiden, som var kortare än normalt, förorsakade problem under skolevenemangen. Författarna tyckte att stämningen på evenemangen var god och de skulle gärna göra motsvarande författarbesök också i framtiden.

"Det var riktigt bra filis på varje ställe och jag tror, att alla tyckte om det: både arrangörer, gäster och elever."— Roope Lipasti

Roope Lipasti, Petra Forstén och Terhi Suorlahti. Foto: Kankaanpää stad

Feedback från bibliotek

Läsrörelsen i skolan -evenemangsorternas bibliotek fick i förväg information om det kommande skolevenemanget. Biblioteken uppmuntrades att ordna egna evenemang tillsammans med närliggande skolor. Det producerades printfärdigt material, såsom affischer, banners och läsutmaningens uppgifter, som biblioteken kunde använda.

Av de 22 bibliotek, som svarade på feedback-enkäten, berättade 86% att de deltagit i Läsrörelsen i skolan -kampanjen under året. Många bibliotek utnyttjade Läsrörelsen i skolan -material, speciellt affischen (75% av svaren), logon och videoklipp. Cirka hälften av de bibliotek som svarat på enkäten berättade att de ordnat egna evenemang och jippon kring kampanjens tema, som t.ex. bokutställningar och boktips, antingen självständigt eller i samarbete med närliggande skolor. *"Vi utnyttjade ungdomarnas och barnfamiljernas bingolappar och gjorde en bokutställning med böcker som anknöt till dem."*

Över hälften, nästan 55% av biblioteken berättade att de gjort något slags samarbete med de lokala skolorna kring kampanjens tema.

"Vi organiserade ett 'inofficiellt' två dagar långt evenemang i samarbete med ett lokalt lågstadium (ca 270 elever). Evenemanget hette Bokrally. I skolbiblioteket ställde stadsbiblioteket ut nyutgivna böcker och andra böcker enligt ett överenskommet tema. Dessutom fick alla klasser boktips. Efter boktipsen fick eleverna bekanta sig med böckerna. De utställda böckerna lämnades på skolan i en vecka och eleverna fick låna av dem om de ville."— Pieksämäki stadsbibliotek

"Färdiga, lättprintade material underlättar deltagandet i sådana här jippon. Tack!"— Pihitipudas bibliotek

"Bra kampanj, bra material! Mera sådana här."— Sysmä bibliotek

"Utöver vårt normala utbud gav vi boktips till alla sjundeklassister. I boktipsen utnyttjade vi också Läsrörelsens webbsidor... Fint, att Läsrörelsen var en synlig kampanj och att det deltog kända personer i den."— Leppävirta bibliotek

"Vi förmedlade information om Läsrörelsen, samt materialen och evenemangen till skolan... Tack. Motsvarande projekt skulle behövas alldeles kontinuerligt."— Teivo stadsbibliotek

Vad lärde vi oss?

Ur skolornas ansökningar samt elevernas och lärarnas feedback fick vi mycket information om hur läsning främjas i skolorna och hurdana önskemål skolorna har. Det främsta önskemålet var att eleverna skulle få inspirerande förebilder för sitt läsande. Med hjälp av förebilderna kan man ändra på en negativ inställning gentemot läsning, vilket är ett av de största hindren för läslust. Under kampanjen såg vi hur mycket lärare runt om i Finland jobbar för att inspirera sina elever att läsa. Lärare behöver tips som stöd för sitt arbete och på den punkten har Läsrörelsen i skolan varit till stor hjälp.

Läsglädje

Under kampanjens lopp fick vi information om hur mycket skolorna redan gör för läsning. Skolornas egen verksamhet bör stödas så mycket som möjligt, eftersom de alltid har den bästa sakkunnsigheten gällande barnens och ungdomarnas vardag. Många skolor ordnar olika kampanjer och projekt i samarbete med lokala aktörer, till exempel bibliotek.

Skolorna deltar också i riksomfattande temaveckor och läskampanjer, som oftast berör hela skolan. I vissa skolor hade läsning lyfts fram som veckans eller årets tema. Ibland koncentrerar man sig på läsning under en hel lektion.

Skolorna ordnar olika jippon kring läsande och skrivande, bland annat litterära maskerader, utställningar och fester. En av skolorna ordnade en Lysande läsare -gala, där de årligen belönade de elever som läst mest och en kämparläsare, som under året gjort stora framsteg från sina egna utgångspunkter. En annan skola utlyste läsfrid, som man hoppas kunna utsträcka även till elevernas fritid.

Boktipsande har ofta gjorts i samarbete med biblioteket. Skolklasser besöker regelbundet bibliotek eller så besöker biblioteksbusen skolan. En del skolor har egna skolbibliotek, vars urval man utnyttjar i samband med boktipsandet. En populär form av boktipsandet är att låta eleverna själva rekommendera böcker för varandra.

Läsning får i skolorna stöd av skrivandet, som man uppmuntrar till i verkstäder, skolans tidning eller ordkonstklubbar. Läsning fördes också ut ur klassrummen i form av läsraster, läsutmaningar och läsläxor.

Under kampanjens lopp fick vi se hur innovativt och kreativt skolorna satsar på att främja läsning. Skolornas verksamhet och välfungerande koncept för att främja läslust borde utnyttjas bredare och mer systematiskt, så att många fler kunde dra nytta av dem.

Hinder för läsning

Lärarna oroar sig för att många finländska skolelever inte frivilligt läser något alls. De studerar litteratur motvilligt. Eleverna undviker läsning och böcker ämnade för läsning i skolor förblir numera helt eller delvis olästa av allt fler elever. Lärarna berättar, att en del av eleverna upplever läsandet och skrivandet som ett motbjudande tvång. Eleverna läser under lärarens ledning, men den egna inspirationen och läslusten saknas. Under läsektionerna läser man kanske inte alls, utan "ligger på boken och stirrar på klockan". De negativa inställningarna gentemot läsning understryks i kompisgäng, där läsning kan upplevas som pinsamt eller fjantigt.

Avsaknaden av stöd från hemmet samt föräldrarnas åsikter och exempel ger näring åt barnens och ungdomarnas negativa inställningar till läsning. Om föräldrarna inte gillar läsning, är det mycket sannolikt att inte heller barnet gör det. En lärare berättade att hen kräver att eleverna varje år läser fem böcker med minst 200 sidor. De flesta föräldrarna tycker att kravet är för högt och orimligt, "eftersom deras barn inte gillar läsning". Föräldrarnas auktoritet kör i barnens ögon alltid över lärarens auktoritet, så det skulle vara väldigt viktigt att få föräldrarna att förstå hur viktigt det är att läsa.

I dagens värld finns det så mycket att göra och så många sorters stimulans, att läsningen börjat tappa sin forna betydelse som tidsfördriv. Detta ser man speciellt bland barn och ungdomar. De är mer intresserade av TV, spel och sociala medier: "Eleverna förstår inte vad det är för mening med läsning, då de istället kunde göra något mer intressant, som att leka med telefonen eller spela spel". Lärarna behöver tips om hur de kunde inspirera barn och ungdomar att lämna skärmen en stund och fatta tag i en bok.

Skärmtiden är dock inte alls det enda hindret på läsintressets väg. Många ungdomar sysslar med tävlingsidrott, vilket är fantastiskt, men betyder att träningar och annan motionsrelaterad verksamhet oftast går före läsningen. Det skulle ändå vara bra att hitta tid för läsning vid sidan av idrotten, eftersom läsning kan vara till glädje och nytta också med tanke på sporten. Idrottande ungdomar behöver förmodligen läsande proffsidrottare som förebilder för att väcka läslusten.

I ansökningarna kunde man läsa, att lärarna oroar sig speciellt för pojkarnas läsintresse: "År för år känns det som om läskunnigheten och läslusten minskar, speciellt pojkar vill inte läsa frivilligt eller förstå, att läskunnigheten är en viktig kunskap, som inte utvecklas om man inte läser". Lärarna upplever, att det är jobbigt och svårt, ja till och med omöjligt, att inspirera pojkar till läsning. Speciellt traditionell läsning verkar förorsaka problem, och därför borde man hitta på alternativ som kunde intressera pojkar. En negativ inställning till läsning är en del av problemet. De pojkar, som tycker om att läsa, vill inte nödvändigtvis berätta om sitt läsintresse i kompisgänget, eftersom läsning upplevs som något pinsamt.

Utöver pojkarnas läsintresse oroar sig lärarna väldigt mycket över läsintresset hos elever med invandrarbakgrund. Läsningen kan vara väldigt utmanande för elever, som ännu lär sig det finska språket, och då kan det lätt bli mycket mindre läsning än vad som vore önskvärt. Föräldrarna till alla elever kan kanske inte läsa eller skriva ens på sitt modersmål, mycket mindre på finska, och då kan de inte heller ge stöd i läsning åt sina barn. Då måste exempel för läsningen skapas huvudsakligen i skolan. Det skulle vara viktigt för elever med invandrarbakgrund att läsa finskspråkig litteratur för att utveckla språkkunskapen och lära känna finländsk kultur, men det kan vara svårt att inspirera eleverna. Här behövs det hjälp.

De språkliga utmaningarna gäller inte endast elever med invandrarbakgrund. Många klasser tampas med olika läs- och skrivsvårigheter. Läsandet kan gå långsamt och det är svårt att uppnå koncentration. De språkliga svårigheterna kan också bero till exempel på skolans tvåspråkighet: "Vår skola är en smältdegel för två språk och kulturer. Tvåspråkighet är en stor rikedom, men användandet av flera språk har resulterat i "halvspråkighet", dvs att en del av eleverna inte behärskar ordförrådet eller strukturerna i ett enda språk."

Till slut

Läs rörelsen i skolan -kampanjen skapade, enligt den feedback vi fick, en inspirerande atmosfär kring läsning och den smittade av sig på barn och unga. Under kampanjens lopp dök dock även hindren för läsning tydligt upp. Det är bra att tala även om hindren, så att vi kan hitta rätt lösningar på situationen. Lärarna har i sina ansökningar och under kampanjen gett sina egna synpunkter på läsningens nuläge och på vad man kunde göra för att läsning skulle bli en intressantare hobby i ungdomarnas ögon.

Kampanjer och jippon som uppmuntrar till läsning i skolor har kanske inte en bestående verkan, och därför är det nödvändigt att skapa ett aktivt och långsiktigt nätverk som stöd för lärarnas arbete. Det här nätverket inkluderar alla aktörer, som medverkat i kampanjen: utöver Läscentrum handlar det om andra litteraturorganisationer, bibliotek, ordkonstskolor och regeringens representanter.

Under kampanjens lopp har vi samlat in mycket värdefulla erfarenheter och information. Det är viktigt att vi får ut denna lärdom till nätverkets förfogande. I detta syfte skapades Läsrörelsen i skolan -webbsidorna, där man i fortsättningen kan hitta allt material, alla lektionsinnehåll och alla videoklipp, som producerats för kampanjen. Webbsidornas innehåll flyttas över från Läscentrum till koordinatören för Läsrörelsen, som administrerar dem på Utbildningsstyrelsen.

På basen av lärarnas erfarenheter, finns det många hinder för läsning: från brist på resurser till geografiska orsaker och negativa attityder. Många orsaker är sådana, att inga kampanjer eller projekt kan påverka dem. Sådana orsaker är till exempel problem med skolornas inomhusluft och skolgång i tillfälliga utrymmen. Läsrörelsen har ändå möjlighet att jobba för vissa saker, speciellt sådana som kan väcka läslusten.

På svenska: Önskar ni att motsvarande kampanjer skulle ordnas oftare?

Toivoisitko, että tällaisia kampanjoita järjestettäisiin useammin?

Answered: 19 Skipped: 1

